

parool.nl

[Venster sluiten](#)

Kunstenaar Renzo Martens: 'Ik ben niet cynisch'

21-07-15 17:00 uur – Bron: Het Parool

8+1 0

© Mats van Soolingen

AMSTERDAMPRIJS

We stellen de genomineerden voor de grootste Amsterdamse cultuurprijs, de Amsterdamprijs voor de Kunst, aan u voor. Vandaag: beeldend kunstenaar en filmmaker Renzo Martens.

Zijn website opent met een quote uit Die Zeit, die hem een van controversieelste kunstenaars van onze tijd noemt. Nogal wat stof deed Renzo Martens opwaaien met zijn film Episode 3: Enjoy Poverty, die in 2008 het Idfa opende.

Alleen mensen die niet goed weten hoe de wereld in elkaar zit, noemen mijn werk cynisch

---

Armoede is Afrika's voornaamste exportproduct, was de stelling van Martens. Congo bijvoorbeeld ontvangt per jaar meer aan hulpgeld dan het verdient met de verkoop van goud en diamanten.

Maak jullie armoede te gelde, adviseerde Martens Congolezen in zijn film. Afrikaanse beroepsfotografen legde hij uit dat ze met foto's van uitgehongerde landgenoten veel konden verdienen. Met een generator en neonbord reisde Martens de binnenlanden van Congo in. Even fascinerend als verwarrend beeld: dorpsbewoners bijeen onder het neonschijnsel van de tekst 'Enjoy poverty'.

Cynisch? Renzo Martens (1973) vindt van niet. 'Ik zou het realistisch noemen. Alleen mensen die te weinig bekend zijn met hoe de wereld in elkaar zit, noemen mijn werk cynisch.'

Controverses

Controversieel mogen we zijn werk wel noemen? 'Een beetje publiciteit is nooit weg natuurlijk, vandaar dat ik mijn site begin met die quote uit Die Zeit, maar het oproepen van controverses is zeker niet mijn doel. Bijna alle gedachten die worden geuit in het publiek domein, denk aan reclame en propaganda, hebben als doel ons iets te laten kopen, willen, denken of doen. Koop deze shampoo, stem op de PvdA, dan komt het allemaal goed.'

'Oprecht zijn die uitingen nooit. De PvdA zegt niet: 'Stem op ons, maar dan gaan we toch een deal sluiten die...' Kunstenaars hebben geen belang bij de verkoop van shampoo of bij zetelwinst van de PvdA, daardoor kunnen ze heel helder aangeven wat de contradicties zijn in de wereld waarin we leven. Doen ze dat, dan heet het al snel controversieel, maar dat is vooral omdat mensen, onder wie ikzelf, zelden met die contradicties worden geconfronteerd.'

Bedenkingen

Enige bedenkingen heeft hij inmiddels wel bij Episode 3: enjoy poverty. Voornaamste bezwaar: de film gaat over economische ongelijkheid, maar de mensen in Afrika zijn er niets beter van geworden. 'Dat geldt voor bijna alle kunst over dit onderwerp: de werken genereren alleen geld op de plekken waar ze worden getoond. En kunstwerken worden getoond in London, Venetië of Amsterdam, maar niet in Congo.'

Om dat recht te zetten richtte Martens drie jaar geleden het Institute for Human Activities (IHA) op: een kunstcentrum op een voormalige Unileverplantage, waar hij zelf ook veel verblijft, in een bamboehut. Gewezen plantagearbeiders maken er beelden van rivierklei, die worden gescand om vervolgens in het Westen te worden uitgevoerd in chocolade: een verwijzing naar de cacao die voorheen op de plantages werd verbouwd.

Zelfportretten

'Een uniek moment in de geschiedenis is aangebroken: voor het eerst wordt betaald voor de emoties van plantagearbeiders. Die beelden zijn in wezen grote chocoladerepen, maar in plaats van dat een reclamebureau in New York of Londen er leuke gezichten en vrolijke ideeën bij bedenkt, zijn het de plantagearbeiders die aan die beelden, zelfportretten vaak, hun eigen gevoelens toevoegen.'

De beelden kosten rond de 10.000 euro. 'Maar er is ook een goedkope lijn, waarin een beeld 39,95 kost. Die zijn te bestellen via internet. Alle winst gaat naar de makers van de beelden, die zich hebben verenigd in de Cercle d'Art des Travailleurs de Plantation Congolaises. Er zijn er die er direct een flatscreen van kopen, maar de meesten investeren het geld in een betere toekomst voor hun kinderen.'

Plek creëren

Is het niet tegenstrijdig dat de Afrikaanse beelden in het Westen worden geëxposeerd onder de naam Renzo Martens? 'De namen van de makers staan keurig bij elk beeld vermeld. Maar het project leeft doordat ik mijn naam eraan verbind, doordat ik het platform creër. Er zijn in Congo nog veel meer van dit soort voormalige Unileverplantages waar helemaal niets gebeurt en waar de mensen gewoon doodgaan. Ben ik daardoor een reddende engel? Nee, natuurlijk niet. Ik vind het interessant om een plek te creëren waar kunst zich ten volle kan verhouden tot de ongelijkheid in de wereld. Waar die kunst zelf ook weer afhankelijk van is. Als ik niet in een rijk land was opgegroeid, was de kans dat ik dit soort projecten kon opzetten heel erg klein natuurlijk.'

Hoe staat het eigenlijk met de houdbaarheid van chocoladebeelden? 'Bij een temperatuur van onder de 27 graden blijven de beelden wel tien jaar goed. Daarna kunnen ze desgewenst opnieuw worden gegoten; de beelden bestaan nog als digitale bestanden.'

Het Parool belicht de genomineerden voor de Amsterdamprijzen 2015. De uitreiking vindt op 27/8 plaats in het Compagnietheater.

(Door: Peter van Brummelen)

HET PAROOL. ALLE RECHTEN VOORBEHOUDEN.